

Gemeente van Christus,

Afgelopen weekend waren met een groepje gemeenteleden te gast bij de trappisten van abdij Maria Toevlucht in Zundert. Zaterdagochtend hadden we tijdens de koffie een groeps gesprek met een van de gastenbroeders: broeder Peter. Dat was een bijzonder gebeuren. Met name door de openhartigheid waarmee hij ons iets liet zien van zijn eigen geloofsvragen en - twijfels.

Ik citeer hem wat vrij uit mijn geheugen: "Veel van wat we elke dag zingen uit de psalmen, daar kan ik helemaal niets meer mee. En ook naast de psalmen staat er veel in de bijbel dat niet meer van deze tijd is. Godsbeelden uit lang vervlogen tijden, die allang niet meer van déze tijd zijn. Er is veel dat niet meer klopt met mijn beleving."

Een herkenbaar gevoel, voor mij wel in ieder geval. Ik dacht er direct aan terug toen ik maandag die eerste lezing voor vandaag eens doorlas. En tot me door liet dringen wat daar nu eigenlijk precies gebeurt, in Numeri 27. Het is in mijn beleving een van de meest onverdraaglijke gebeurtenissen uit het Oude Testament. God draagt Mozes op de berg Nebo te beklimmen. Vanaf de top kan hij uitkijken over het Beloofde Land waarnaar ze veertig jaar onderweg zijn geweest. God zal het aan zijn volk geven, maar Mozes zelf zal het land van belofte niet binnengaan: hij zal sterven voordat het zover is.

Nu is het menselijk gesproken al zeer oneerlijk dat uitgerekend Mozes, nadat hij het volk uit Egypte had geleid en na alles wat hij al die jaren daarná heeft meegemaakt en verdragen en gedaan om de mensen - die soms zo weerspannige, onhandelbare, immens grote kudde armoedzaaiers - zo goed mogelijk te leiden,- dat uitgerekend hij er niet bij zal zijn als de belofte éindelijk in vervulling zal gaan.

Een gevoel van oneerlijkheid, dat je ook kunt hebben als je hoort hoe iemand die zijn of haar hele leven lang hard heeft gewerkt, vlak voor of na de pensionering komt te overlijden.

Het wordt echter nóg onverdraaglijker als je leest dat het hier zou gaan om een straf van God: Mozes en Aäron (die evenals Mirjam inmiddels al overleden is) zijn ergens tijdens die lange tocht door de woestijn tegen Gods bevel ingegaan en hebben geen ontzag getoond voor Gods heerlijkheid, namelijk toen de Israëlieten zich beklaagden over het gebrek aan water tijdens hun woestijntocht. Daarom mocht Aäron en nu dus ook Mozes, Kanaän niet binnentrekken. Tijdens meer dan veertig jaar 1x niet genoeg eerbied getoond en daarom nu deze straf. Wat voor Godsbeeld is dat?!

Het wordt nog onbegrijpelijker als je dat verhaal - over Mozes die met zijn staf op de rots slaat, waarop het water tevoorschijn stroomt – er zelf eens op naleest. Dan ontdek je dat er van enige ongehoorzaamheid of gebrek aan eerbied totaál geen sprake was! Integendeel: Mozes doet precies wat God hem had opgedragen. Aanvankelijk dacht ik dat ik vast iets over het hoofd had gezien. Maar toen ik er de uitleg van een aantal zeer vermaarde Joodse schriftuitleggers op nasloeg, bleek dat ook zij zich er eerlijk gezegd geen raad mee wisten. Een enkeling kwam met een zeer gewrongen constructie, waar hij zelf ook niet echt van overtuigd leek.

Je kunt je er iets bij voorstellen dat men het onbegrijpelijk vond dat Mozes overleed voordat het volk het Beloofde land binnentrok. En op zoek ging naar een verklaring. Vanuit de gedachte dat er niets gebeurt buiten Gods wil om, dat alles wat er gebeurt wel een Goddelijke bedoeling moet hebben, kwam men mogelijk uiteindelijk tot deze zeer ongelukkige verklaring.

Maar vanuit ons perspectief, misschien 3000 jaar later, klopt het niet. Het Godsbeeld dat er achter zit klopt niet. God heeft niet de hand in alles wat er in ons leven kan voorvallen. God straft niet zo volstrekt onbarmhartig voor één zogenaamd gebrek aan eerbied voor zijn heiligheid.

Een dergelijk Godsbeeld is - voor velen van ons dan toch, vermoedelijk – voltooid verleden tijd.

Wat wél kan raken in dit verhaal, is hoe Mozes hier zelf op reageert: Laat God dan iemand na mij aanstellen als leider over dit volk, zodat het volk niet zal worden als een kudde schapen zonder herder. Mozes heeft zelf zijn uiterste best gedaan, als een goede herder heeft hij al die tijd het volk geleid, op weg naar ie grazige weiden van Kanaän. En nu vraagt hij om een opvolger die ook die goede herder-kwaliteiten zal hebben.

Hij doet me denken aan dat bekende gedicht van Adriaan Roland Holst: De Ploeger. Te lang om in zijn geheel te citeren, twee korte fragmentjes eruit:

*Ik vraag geen oogst, ik heb geen schuren,
ik sta in uw dienst zonder bezit.
Maar ik ben rijk in dit:
dat ik de ploeg van uw woord mag besturen.*

.....

*Ik zal de halmen niet meer zien,
noch binden ooit de volle schoven.
Maar doe mij in de oogst geloven,
waarvoor ik dien.*

Ja, in hoe Mozes hier reageert, blijkt iets van zijn grootsheid, zijn uitzonderlijke roeping. En zijn bereidheid om zich daaraan tot het allerlaatst toe te wijden.

Ook hierin is hij "een goede herder". Een voorafschaduwing van die andere goede herder uit de tweede schriftlezing van vanochtend.

Johannes wijdt het 10^e hoofdstuk van zijn evangelie helemaal aan het beeld van Jezus als de Goede Herder. In de eerste 21 verzen wordt het door Jezus zelf uitgebreid toegelicht. In onze lezing klinkt er nog een echo van na: "Mijn schapen luisteren naar mijn stem, ik ken ze en ze volgen mij."

Ook in deze lezing gaat het om een Godsbeeld. En om beelden van Jezus: de Zoon van God, om er maar eens een te noemen. De Messias...de Goede Herder. Daar hebben we er nog twee.

En die beelden zorgen vooral voor verwarring en irritatie en woede, lijkt het wel.

De Joodse leiders drommen om hem heen en leggen hem het vuur na aan de schenen met hun venijnige vragen.

Als u de Messias bent, zeg het ons dan! Je hoort de irritatie. De verontwaardiging ook. Want deze jongeman voldoet volstrekt niet aan het beeld dat zij van de Messias hebben. Hij komt te dichtbij: in wat hij zegt en doet morrelt hij aan hun gezag. Aan hún leiderschap, hun positie.

Bovendien claimt hij dat hij aan God gelijk is. Nu zegt hij het nota bene alwéér: De Vader en ik zijn één... Godslastering is het! Hij maakt zichzelf aan God gelijk... in hun beleving, tenminste.

Het strookt niet met hun Godsbeeld. En evenmin met hun mensbeeld.

Hier stuiten we op een beeld van Jézus dat niet meer van deze tijd lijkt te zijn. Voor veel gelovigen dan toch, vermoedelijk. We komen hiermee wél op gevoelig terrein. Het gaat immers indirect om de vraag wat jÓuw beeld van Jezus dan wel is.

Ik ben niet zo vaak heel stellig in mijn uitspraken, maar nu dan toch een keer wel: het is volstrekt ondenkbaar dat Jezus, als de rechtgeaarde Jood die hij was, zichzelf als God, of aan God gelijk zou hebben beschouwd. Of als een godenzoon, zoals in de Griekse mythologie. Zoiets bedoelde hij niet toen hij zei dat hij en de Vader één zijn.

Ik ga u vanochtend niet vermoeien met de even eindeloze als heilloze theologische haarkloverijen uit onze traditie, als het gaat om de vraag hoe het menselijke en het goddelijke zich tot elkaar hebben verhouden in de persoon van Jezus van Nazareth (de zogenaamde Twee naturenleer).

Ik denk opnieuw even terug aan dat groepsgesprek met broeder Peter, waarin hij een aardige anekdote vertelde naar aanleiding van de vraag die Jezus aan zijn leerlingen stelde: "Wie zeggen jullie dat ik ben?" Waarop Petrus antwoordt: Gij zijt de tweede persoon van de Heilige Drie-eenheid, de eniggeboren zoon van God, geboren uit de Vader van voor alle tijden, God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God, geboren niet geschapen, één van wezen met de Vader..." (gedeelten uit de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel) waarop Jezus hem onderbreekt en zegt: Ja ja ja, dat zal allemaal wel, maar wil je dat soort dingen voortaan alsjebliéft niet verder vertellen?!

Misschien typisch Rooms-katholiek, zo'n grap. Maar er zit een diepe waarheid in. Met dit soort geloofsuitspraken worden namelijk beelden geschapen die er uiteindelijk allemaal naast zitten. En vooral voor verwarring en misverstanden zorgen. En die Jezus uiteindelijk het leven zullen kosten.

Als je zielsveel van iemand houdt en jij je met hem of haar onlosmakelijk verbonden voelt, kun je zeggen: "Wij tweeën, wij zijn één!" Dat wil niet zeggen dat je aan elkaar gelijk bent. Laat staan dat jij die ander zou zijn. Maar dat het de wederzijdse liefde is die jullie met elkaar verbindt. Dat jij dat zo ervaart.

Op een soortgelijke manier heeft Jezus zich vermoedelijk met God verbonden gevoeld. Het is Gods liefde die hij zó sterk ervaren heeft, dat hij die liefde als het ware helemaal zelf heeft kunnen belichamen. En hem "zo doende" heeft beantwoord.

Daarom kan hij iets later in dit gesprek met deze leidsmannen van de Joden ook zeggen: als jullie dan toch niet willen luisteren naar mijn stem, niet willen geloven wat ik zég, kijk dan tenminste naar mijn daden!! Naar wat doe, naar wat ik belichaam. Dan zul je hopelijk iets zien en begrijpen van God / de Vader.

Door Jezus heen licht iets van God zelf op. Zó en niet anders is hij Messias. Een gezalfde, een koning die geen machthebber is, maar veeleer een Goede Herder.

De vraag waar het nu om draait, is of die oudsten - en in het directe verlengde daarvan wij zelf - daar ontvankelijk voor zijn. In de taal van Johannes: of wij de stem van deze Goede herder herkennen. En er gehoor aan willen geven.

Het is altijd prachtig en ontroerend om te zien hoe een baby van een paar maanden oud op een bepaald moment de stem van moeder of vader herkent. En daarop reageert: met zo'n ontwapenende tandeloze lach van oor tot oor. Of door wild te gaan spartelen met armpjes of beentjes.

En later, als je ouder bent geworden, dan blijkt je het vermogen te hebben om die ene stem van degene die jou zo lief is, uit duizenden te herkennen. Wat een bijzonder vermogen is dat, als je er goed over nadenkt. Je herkent haar stem...en reageert er direct op.

Zo vergaat het sommigen ook met de stem van Jezus. Anderen daarentegen sluiten zich er voor af.

Beide reacties zijn in ieder van ons in een bepaalde verhouding aanwezig.

We geven immers gehoor aan zijn stem, anders zaten we hier vanochtend niet. Aan de andere kant doe we dat nooit voor de volle 100%. We verkopen ons bezit niet en verdelen dus ook de opbrengst niet onder de armen. We helen niet alles wat gebroken is. We hebben onze vijanden over het algemeen niet lief. Om maar eens een paar voorbeelden te geven.

Dat maakt ons bescheiden, als het goed is. Realistisch en bescheiden.

Het kan je ertoe aanzetten om eens bij jezelf te rade te gaan waar jouw weerstanden zitten om ruimhartiger gehoor te geven aan die stem van de goede herder.

Want uiteindelijk zal het er evenals bij Jezus zelf het geval was, niet op aankomen wat je zégt. Maar op wat je dóet. Hoe jij de liefde van de Vader beantwoord, door er zelf gestalte aan te geven.

Beelddrager van de Allerhoogste wordt, amen.